

Saken forklart:

Delingsøkonomien

Grønn gründerboom eller løsarbeidersamfunn?

HVA ER DELINGSØKONOMIEN?

I delingsøkonomien dekkes behov ved å ta i bruk overskuddsressurser i samfunnet. Ved hjelp av digitale tjenester kan hvem som helst dele eiendom og bil, kunnskap og kompetanse, tid eller penger. Logikken er at man ikke trenger å *eie*, så lenge man får *tilgang* til ting og tjenester på en enkel og rask måte.

Utviklingen av selskaper i delingsøkonomien har gått svært fort de siste årene, og teller nå noen av verdens raskest voksende selskaper. Uber og Airbnb er verdt henholdsvis 50 og 25 milliarder US dollar, og er verdens største aktører i sine bransjer, uten at de selv eier noe fysisk. Gjennom privatpersoner som bruker egen bil til å transportere andre eller leier ut et gjesterom i eget hus, har de vokst forbi de tradisjonelle aktørene i taxi- og hotellbransjen på få år.

Også norske aktører som Finn, MoJob, Nabobil og GoMore har etablert seg i delingsøkonomien.

HVORFOR SKJER DET NÅ?

Prinsippet bak delingsøkonomien er ikke nytt. Timeshare-leiligheter er for eksempel basert på at man kjøper seg tilgang istedenfor å eie. Det nye med delingsøkonomien er den store utbredelsen av smarttelefoner og de mulighetene internett gir til å koordinere tjenestene. Mobilt internett gir tilgang til betalingstjenester, kart og sosiale medier. Dette utgjør infrastrukturen for tjenester i delingsøkonomien.

Et viktig element i plattformene er tillitsforholdet som bygges mellom tilbyder og kunde. I delingsøkonomien blir tillit systematisert. Gjennom anmeldelser og rangeringer kan både kunder og tilbyder vurdere hverandre. Slike anmeldelser fungerer på mange måter som en intern regulering, ved at useriøse tilbydere rask mister kunder og dårlige kunder avvises.

DELINGSØKONOMIEN

- » betyr at folk vil leie i stedet for å eie
- » utfordrer tradisjonelle bransjer med nye forretningsmodeller
- » omfatter noen av verdens raskest voksende selskaper
- » reiser spørsmål rundt regulering av skatt, arbeidsrettigheter og marked

MULIGHETER

Norge går inn i en periode hvor det vil være stort behov for innovasjon og omstilling for å opprettholde den velferdsstaten vi er vant til i dag. I delingsøkonomien ser vi flere muligheter som kan bidra positivt til omstilling i Norge:

» Mer **bærekraft**, fordi vi utnytter ressursene bedre. Nabobil kan bidra til at færre kjøper bil, mens samkjøringstjenesten GoMore kan bidra til færre biler på veiene.

» Økt **produktivitet**, fordi de ressursene vi har tilgjengelige i samfunnet blir brukt mest mulig effektivt. Slike ressurser kan for eksempel være kontorer, avansert produksjonsutstyr eller ledig arbeidskraft.

» Økt **innovasjon**, særlig i tjenestesektoren, kan bidra til økt verdiskaping og utvikling. Lave kapitalkrav for etablering av selskaper og lav terskel for deling av egne ressurser kan føre til større markeder og mer konkurranse.

» I Storbritannia har man undersøkt hvordan **offentlig sektor** kan dra nytte av delingsøkonomien, og har startet opp prosjektet «Space for Growth»¹. Offentlige institusjoner leier ut tomme kontorplasser og næringslokaler til frilansere eller små bedrifter. Liknende ordninger planlegges for biler, gressklippere og annet utstyr.

UTFORDRINGER

I delingsøkonomien blir skillet mellom profesjonell og amatør, ansatt og frilanser, mer uklart, noe som gjør det vanskelig å plassere delingsøkonomien innenfor etablerte strukturer. Et dilemma for myndighetene er at tidlig regulering kan hindre innovasjon, mens sen regulering kan føre til at enkeltaktører dominerer markedet eller utnytter smutthull.

» **Arbeidsforhold:** Delingsøkonomien gir mulighet for at mange kan ta en frilanser-rolle, der de selv velger når og hvor mye de ønsker å jobbe. Det kan være som Uber-sjåfør, eller at man tar på seg enkeltoppdrag via plattformer som Finn.no eller TaskRabbit. Et nøkkelspørsmål er derfor om en såkalt mikroentreprenør er en selvstendig næringsdrivende eller en ansatt med de rettigheter og plikter det innebærer for selskapet.

I California har en dom avgjort at en Uber-sjåfør må sees på som ansatt i Uber, med de rettigheter det medfører (som helseforsikring, pensjon osv.)²

» **Skatt:** I San Francisco har kemneren slått fast at Airbnb ikke er unntatt byens hotell-skatt³, mens Airbnb mener at dagens regulering ikke er tilpasset internett-baserte forretningsmodeller. Ideelt sett skal skattemyndighetene legge til rette for innovasjon, sørge for rettfærdige markedsforhold og samtidig beholde skattegrunnlaget, men i perioder med rask utvikling kan det være vanskelig å se konsekvensene av dette.

Skal privatpersoner som tjener penger i delingsøkonomien betale samme skatt som etablerte bedrifter? Samtidig gjør digitale betalingstjenester alle transaksjoner transparente, og gir dermed gode muligheter for en tilpasning til nasjonale og lokale skatteordninger.

» **Markedsregulering:** En utfordring når man skal regulere delingsøkonomien er at det kan være vanskelig å skille mellom privatpersoner som får en bi-inntekt, og profesjonelle aktører. En oversikt viser for eksempel at profesjonelle aktører stod for 37 prosent av inntjeningen

1 <https://www.gov.uk/rent-government-workspace>

2 Dommen er anket. Foreløpig gjelder dette bare den ene ansatte som var part i søksmålet. <http://techcrunch.com/2015/06/17/uber-drivers-deemed-employees-by-california-labor-commission/#.iaublnu:Cshw>

3 <http://www.sfgate.com/business/article/Airbnb-hosts-hotel-tax-obligations-streamlined-6538676.php>

hos Airbnb i New York City mellom 2012 og 2014. En person stod alene ansvarlig for 272 leiligheter. Leiemarkedet for langtidsleie har samtidig hatt en lekkasje til korttidsleie gjennom Airbnb.⁴

» **Ansvar og sikkerhet:** I tradisjonell hotell- og transportbransje er det strenge regler når det kommer til sikkerhet, forsikring o.l. Skal de samme reglene gjelde for privatpersoner som for hoteller, eller er det rimelig at graden av regulering er proporsjonal med størrelsen?

TILTAK OG STRATEGIER I EUROPA

Det er allerede flere eksempler på at myndigheter har tatt grep både for og mot delingsøkonomiens utbredelse.

Storbritannia: Nasjonal strategi

I september 2014 fikk britiske myndigheter utarbeidet en uavhengig rapport som undersøkte hvordan Storbritannia kunne bli verdensledende i delingsøkonomien.⁵ Myndighetene har fulgt opp med en egen rapport med konkrete anbefalinger.⁶ De har utpekt Leeds og Manchester som testbyer for deling av offentlig eide biler, eiendommer og utstyr. I tillegg har rapporten en rekke bransje-spesifikke anbefalinger som tar for seg markedsregulering, sikkerhet og arbeidsrettigheter.

Bransjeorganisasjonen «Sharing Economy UK» har blitt opprettet for å støtte britiske selskaper i delingsøkonomien. Den arbeider blant annet for å utvikle en bransjestandard og en merkeordning.⁷

Tyskland, Nederland og Belgia: Ulike former for regulering⁸

I Berlin har lokale myndigheter forbudt uregistrert korttidsutleie av eiendom. I Brussel har man hatt en mykere tilnærming og tillatt korttidsutleie, så lenge andre andelseiere i bygningen gir tillatelse. I Amsterdam er korttidsleie tillatt, så lenge antallet gjester ikke overstiger fire per reservasjon.

EU: På agendaen

I oktober 2015 lanserte Europakommisjonen sin strategi for det indre marked, hvor det varsles retningslinjer for delingsøkonomien tidlig i 2016.⁹ Kommisjonen har som ambisjon å utnytte de mulighetene som ligger i nye forretningsmodeller og innovasjon, både for innbyggere og selskaper. Samtidig vil retningslinjene undersøke hvordan delingsøkonomiens forretningsmodeller kan utvikles i tråd med forbruker- og skattelovgivning og med respekt for arbeidsrettigheter.

4 <http://www.ag.ny.gov/pdfs/Airbnb%20report.pdf>

5 https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/378291/bis-14-1227-unlocking-the-sharing-economy-an-independent-review.pdf

6 https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/414111/bis-15-172-government-response-to-the-independent-review-of-the-sharing-economy.pdf

7 www.sharingeconomyuk.com

8 [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2015\)568345](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2015)568345)

9 <https://www.stortinget.no/no/Hva-skjer-pa-Stortinget/EU-EOS-informasjon/EU-EOS-nytt/2015/eueos-nytt---11.-november-2015/>

«Saken forklart» utgis av Teknologirådets sekretariat.
Mer informasjon på www.teknologiradet.no